Roger Wessman
040-706 0002
roger.wessman@bastiatconsulting.com
Bastiat Consulting Oy
Bakarsvägen 66, FI- 101 60 Degerby

6.6.2022

Asiantuntijalausunto koskien KAA 1/2020 vp Lentovero

Kiitän mahdollisuudesta esittää lausuntoni valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeena tehdystä selvityksestä *Verotus lentoliikenteen päästöohjauksessa.*

Selvitys on ansiokas kattava katsaus, joka hyvin monipuolisesti valaisee, miten monimutkainen ongelma lentoliikenteen ilmastovaikutuksen hillitseminen on. Selvitys esittää kattavan kirjallisuuskatsauksen lisäksi yksityiskohtaisen laskelman siitä, miten lentoliikenteeseen kohdistuva verotus vaikuttaisi Suomeen, huomioiden suomalaisen lentoliikenteen erityispiirteitä.

Laskelmiin on syytä suhtautua varauksella. Kaikki mallinnukset ovat vääjäämättä yksinkertaistuksia, joissa ei voi huomioida kaikkia tekijöitä. Venäjän ilmatilan sulkeutuminen on myös merkittävästi muuttanut Suomesta tehtyjen lentojen koostumusta.

Laskelmat antavat kuitenkin kohtuullisen käsityksen vaikutusten mahdollisesta suuruusluokasta. Pitkälti nämä vahvistavat päällimmäiset johtopäätökset, mitä muiden maiden kokemuksista vastaavista veroista on voitu tehdä:

Verot ovat kohtuullisen tehoton keino vähentää lentoliikenteen päästöjä. Parhaimmillaan ne vähentävät päästöjä marginaalisesti. Kustannus päästöjen vähentämisestä on suhteellisen korkea verrattuna vaihtoehtoisiin keinoihin.

Vaikutuksia voidaan tietysti vahvistaa nostamalla lentoveroja moninkertaisiksi korkeammaksi siitä, mitä laskelmissa on oletettu, ja muissa maissa kokeiltua. Korkeampi vero kuitenkin entisestään heikentäisi toimien kustannustehokkuutta. Kustannukset nousisivat ripeämmin kuin päästöt vähenisivät.

Korkeampi vero erityisesti kasvattaisi riskiä siitä, että veroja eri tavalla kierrettäisiin. Kuten selvityksessä todetaan verojen kierto voi jopa lisätä päästöjä. Näin voi käydä esimerkiksi, jos lentoyhtiöt kiertävät polttoaineveroa tankkaamalla tankki täyteen maissa, jossa vero on alempi. Tämän seurauksena koneet lentävät turhan painavina, mikä kasvattaa polttoainekulutuksia

Mahdollisia toimia veron kiertämiseksi ei laskelmissa huomioida. Ne korostavat kuitenkin miten tärkeää on saada aikaan kattavia kansainvälisiä, mieluiten maailmanlaajuisia, toimia lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi.

Päästökauppaa ei huomioitu

Laskelmilla kuvataan myös ainoastaan veron vaikutus lentoliikenteen päästöihin. Euroopan talousalueen sisällä lentomatkat ovat kuitenkin kuten selvityksessä todetaan jo vuodesta 2012 ollut päästökaupan piirissä. Tämä nakertaa suomalaisen lentoveron tehokkuutta ilmastopäästöjä vähentävänä keinona merkittävästi.

Veron aiheuttama väheneminen lentämisessä tarkoittaa, että lentoyhtiöiden tarvitsee hankkia vähemmän päästöoikeuksia. Tämä luo jollekulle toiselle päästökaupan piirissä olevalle toimijalle mahdollisuuden hankkia enemmän päästöoikeuksia ja tuottaa enemmän hiilidioksidipäästöjä. Nettovaikutus ilmastomuutoksen voi tämän myötä jäädä selvästi pienemmäksi kuin mitä laskelmat vaikutuksesta Suomen lentoliikenteeseen päästöistä osoittavat.

Laskelmat liioittelevat lippuveron suhteellista kustannustehokkuutta

Selvityksestä tehtyjen laskelmien mukaan lippuvero olisi käsitellyistä vaihtoehdoista kustannustehokkain tapa vähentää päästöjä. Tämä perustuu lähinnä siihen, että matkan pituuden mukaan porrastettu lippuvero kohdistuisi myös matkaan liittyviin jatkolentoihin, kun muut vaihtoehdot koskisivat ainoastaan Suomesta lähteviä lentoja.

On kuitenkin kyseenalaista, kuinka hyvin käytännössä voidaan kohdistaa veroa jatkolentoihin. Matkustajilla on aina mahdollisuus varata jatkolento erillisenä matkana, ja maksaa veroa vain lyhyestä matkasta Suomesta. Ylipäätänsä vero kannustaisi pilkkomaan pitkää lentomatkaa lyhyempään kevyesti verotettuun matkaan Suomesta ja erikseen ostettuun jatkolentoon.

Mahdollisten verokikkailujen vaikutusta ei laskelmissa huomioida.

Lippuvero vähentää päästöjä ainoastaan vähentämällä lentomatkustamista. Polttoaineveron suurin hyöty on, että se lisäksi kannustaa muihinkin toimiin päästöjen vähentämiseen – kuten konekannan uusimiseen tai muihin teknisiin ratkaisuihin, jotka kasvattavat lentokoneiden polttoainetehokkuutta. Se kannustaisi myös korvaamaan öljyä muilla energialähteillä, kuten biopolttoaineilla tai sähkömoottoreilla.

Laskelmissa huomioidaan kuitenkin ainoastaan vaikutusta lentomatkustamisen vähentämiseen. Polttoaineverotuksen edut jäävät siksi huomioimatta.